

SANNOLIKHETSLÄRA OCH STATISTIK

FÖRELÄSNING 5

Mattias Villani

**Avdelningen för Statistik och Maskininlärning
Institutionen för datavetenskap
Linköpings universitet**

ÖVERSIKT

- ▶ Stora talen lag
- ▶ Centrala gränsvärdessatsen
- ▶ Simulering

STORA TALENS LAG

- ▶ Medelvärde: $\bar{X}_n = \frac{X_1 + X_2 + \dots + X_n}{n}$
- ▶ Medelvärden av många oberoende slumpvariabler med samma fördelning kommer att ligga allt närmare variablernas väntevärde.
- ▶ **Stora talens lag:**

$$\lim_{n \rightarrow \infty} P(|\bar{X}_n - \mu| > \epsilon) = 0$$

- ▶ Bevis via Chebyshevs olikhet

$$P\{|X - \mu| > \epsilon\} \leq \frac{\sigma^2}{\epsilon^2}$$

eftersom σ^2 i detta fall är $\text{Var}(\bar{X}_n) = \text{Var}(X_i)/n \rightarrow 0$ när $n \rightarrow \infty$.

CENTRALA GRÄNSVÄRDESSATSEN

- ▶ Hur är summan $S_n = X_1 + X_2 + \dots + X_n$ utav *n* oberoende variabler fördelad?
- ▶ Demo av
 - ▶ S_n $\text{Var}(S_n) = n\sigma^2 \rightarrow \infty$
 - ▶ S_n/n $\text{Var}(S_n/n) = \sigma^2/n \rightarrow 0$
 - ▶ S_n/\sqrt{n} $\text{Var}(S_n/\sqrt{n}) = \sigma^2.$
- ▶ **CLT: Medelvärden** av n oberoende variabler med godtycklig fördelning **blir alltmer normalfördelade när n ökar.**
- ▶ $n > 30$ är en vanlig tumregel.

CENTRALA GRÄNSVÄRDESSATSEN

THEOREM

Låt X_1, X_2, \dots, X_n vara oberoende variabler med väntevärde $\mu = \mathbb{E}X_i$ och standardavvikelse $\sigma = \text{Std}(X_i)$ och låt

$$S_n = \sum_{i=1}^n X_i = X_1 + X_2 + \dots + X_n.$$

När $n \rightarrow \infty$ så kommer den standardiserade summan

$$Z_n = \frac{S_n - \mathbb{E}S_n}{\text{Std}(S_n)}$$

att **konvergera i fördelning** till en $N(0, 1)$ variabel, dvs

$$F_{Z_n}(z) = P\left\{\frac{S_n - n\mu}{\sigma\sqrt{n}} \leq z\right\} \longrightarrow \Phi(z)$$

SIMULERING

- ▶ **Pseudoslumtalsgenerator:** Datorer kan generera en lång sekvens tal som ser ut som $U(0, 1)$ slumptal. Good enough.
- ▶ R: `runif(1)`. Matlab: `rand`. Python: `numpy.random.uniform()`.
- ▶ Från $U \sim U(0, 1)$ kan vi skapa slumptal från andra fördelningar.
- ▶ Ex. **Bernoulli** med sannolikhet p att lyckas:

$$X = \begin{cases} 1 & \text{om } U < p \\ 0 & \text{om } U \geq p \end{cases}$$

- ▶ R kod Bernoulli: `U=runif(1); X=(U<p)`
- ▶ Ex. **Binomial**. Summan av Bernoullis
 - ▶ R-kod för Binomial(n, p): `U=runif(n); X=sum(U<p)`

SIMULERING FRÅN DISKRET FÖRDELNING

- ▶ Simulering från allmän diskret fördelning:

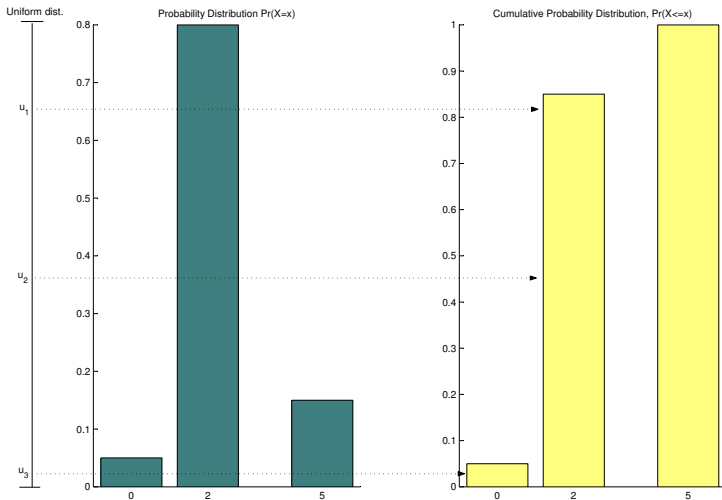
$$p_i = \mathbf{P} \{X = x_i\}, \quad \sum_{i=1} p_i = 1$$

- ▶ Dela upp intervallet $[0, 1]$ i delintervall:

- ▶ $A_1 = [0, p_1)$
- ▶ $A_2 = [p_1, p_2)$
- ▶ \vdots
- ▶ $A_n = [p_{n-1}, 1)$

- ▶ Slumpa $U \sim U(0, 1)$
- ▶ Om $U \in A_i$ låt $X = x_i$

INVERSE CDF METHOD, DISCRETE CASE

INVERSA TRANSFORMATIONSMETODEN

- ▶ Simulering från allmän **kontinuerlig** fördelning.

THEOREM

Låt X vara en kontinuerlig variabel med cdf $F_X(x)$ och låt $U = F_X(X)$ vara en ny slumpvariabel. Då gäller att $U \sim U(0, 1)$.

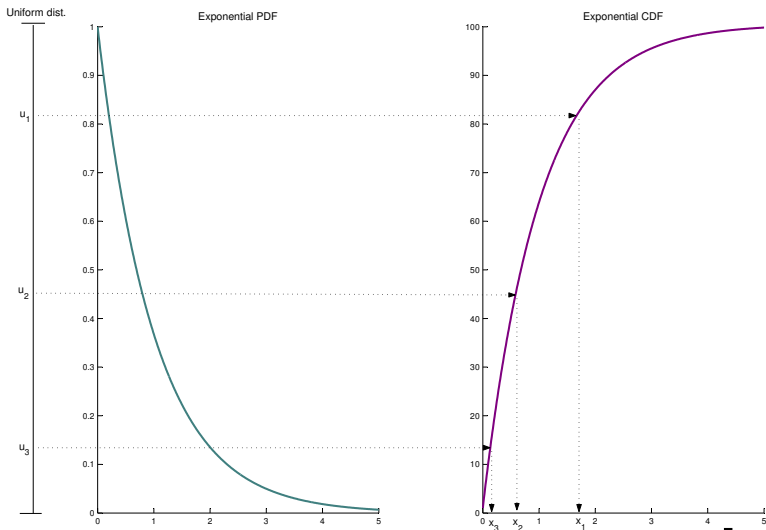
- ▶ **Inversa transformationsmetoden:** Antag att X har cdf $F(X)$. X kan då simuleras med hjälp av en $U \sim U(0, 1)$ variabel: $X = F^{-1}(U)$.
- ▶ Dvs lös ut X från ekvationen $U = F(X)$.
- ▶ Ex. $X \sim \text{Exp}(\lambda)$.

$$U = 1 - e^{-\lambda X}$$

vilket har lösningen

$$X = -\frac{1}{\lambda} \ln(1 - U)$$

Inverse CDF method, continuous case

SIMULERING I R

- ▶ n slumpstal från $N(\mu = 2, \sigma^2 = 3^2)$ simuleras med `rnorm(n, mean = 2, sd = 3)`
- ▶ n slumpstal från $\text{Gamma}(\alpha = 2, \lambda = 3)$ simuleras med `rgamma(n, shape = 2, rate = 3)`
- ▶ Beräkna **pdf:en** i punkten $x = 1.5$ för $N(\mu = 2, \sigma^2 = 3^2)$:
`dnorm(x=1.5, mean = 2, sd = 3)`
- ▶ Beräkna **cdf:en** i punkten $x = 1.5$ för $N(\mu = 2, \sigma^2 = 3^2)$:
`pnorm(x=1.5, mean = 2, sd = 3)`